

Biblioteka
KLASICI

Naziv originala:

Knut Pedersen

Hunger

Izdavač

Edicija

Zemunska 32, Novi Banovci

Za izdavača

Lazar Vuk Bokan

Glavni i odgovorni urednik

Lazar Vuk Bokan

Prevodilac

Velimir Rajić

Lektura i korektura

Edicija

Dizajn korica

Edicija

Štampa

Pi-press, Pirot

Tiraž

500 primeraka

Plasman

+381/64-521-521-0

klubcitalaca@edicija.rs

www.edicija.rs

Godina izdanja

2025.

Mesto izdanja

Novi Banovci

ISBN 978-86-82958-21-5

CIP - Каталогизacija у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

ISBN 978-86-82958-21-5
COBISS.SR-ID 160610057

Knut Hamsun

Glad

PRVI DEO

To je bilo ono vreme kada sam kao skitnica živeo i gladovao u Kristijaniji¹, u tome čudesnom gradu koji nikoga ne pušta od sebe, ne udarivši svoj žig...

Ležim otvorenih očiju u svojoj sobici na tavanu i slušam kako neki časovnik poda mnom izbija šest; razdanilo se dovoljno, i po stepenicama otpočela je trka gore i dole. Soba mi je, oko vrata, bila zakrčena starim brojevima „Jutarnjeg listića“, i mogao sam već razlikovati jedan oglas nekog nadzornika kule svetilje, dok se levo od njega jasno video masnim, kosim pismenima naštampani oglas pekara Fabijana Olsena o svežem hlebu.

Tek što otvorih oči, odmah, po staroj navici, počeh misliti ne očekuje li me danas ma šta prijatno, čemu bih se mogao obradovati. U poslednje vreme živeo sam vrlo skućeno; sve svoje imanje, jednu stvar za drugom, odvukao sam „čikici“²; nervi su mi se rastrojili i postao sam razdražljiv. Nekoliko puta događalo mi se da sam po ceo dan ležao zbog vrtoglavice. S vremena na vreme, kad bi mi se sreća osmehivala, dovijao sam se da dobijem pet franaka u jednim novinama za svoj podlistak.

¹ Stari naziv za Oslo.

² U zalogu.

Bivaše sve vidnije, i ja se zanimah čitanjem oglasa ukraj vrata; mogao sam čak razabrati mršava, iskežena pismena u oglasu o „pokrovima kod gospođe Andersen, levo kraj vrata“. To me je dosta dugo zanimalo i kada sam najzad ustao i počeo se oblačiti, čuh gde časovnik dole izbi osam.

Otvorih prozor i pogledah na ulicu. Sa mesta na kome sam stajao video sam uže za sušenje rublja i otvoreno polje; u daljini ležala je neka crna gomilica – ostaci sagorele kovačnice – gde je nekoliko radnika raskopavalo ruševine. Nalaktih se na prozor i stadoh gledati u daljinu. Osvajao je vedar dan, nastupila je jesen, ono blagorodno sveže vreme u godini kada sve menja boju i vene. Na ulici se već podigao šum i on me je privlačio; ova prazna soba, čiji se pod ljuljao pri svakom mom koraku, činjaše mi se kao odvratan, razdruzgan mrtvački sanduk; vrata bejahu bez brave, peći ne beše; dešavalo se da sam noću spavao na svojim cipelama, da bi se, makar imalo, prosušile do jutra. Jedno jedino zadovoljstvo za mene beše mala, crvena naslonjača – ljuljaška, u kojom sam uveče sedeo, maštao i razmišljao o svemogućim stvarima. Kad bi duvao jak vetar i vrata naniže ostala otvorena, onda bi kroz pukotine na podu i kroz zidove u moju sobu prodirali zviždanje i zavijanje, a „Jutarnji listić“ bi se kraj vrata cepao kao rukom.

Ispravih se i stadoh preturati po jednome svežnju, u uglu kraj postelje; nadao sam se da ću naći bilo šta za doručak, ali ništa ne nađoh i ponovo priđoh prozoru.

Bog zna, mišljah, vredi li mi uopšte i dalje tražiti bilo kakvo zanimanje! Svi oni otkazi, poluobećanja, odlučna odbijanja, sve one nade koje sam gajio i koje su se zatim rušile, novi pokušaji, koji su se svaki put završavali ni sa čim – sve je to ubilo u meni muževnost. Poslednji put tražio sam mesto blagajnika, no došao sam odveć kasno, a osim toga, ja svakako ne bih mogao dati kauciju od pede-

set franaka. Isto tako izjavio sam svoju želju da stupim u požarnu komandu. Bilo nas je pedesetak u čekaonici i svi smo isturivali prsa da bismo se pokazali snažni i hrabri. Jedan od članova opštinskog odbora obilazio je i osmatrao te kandidate, pipao ih za ruke i zadavao ovo ili ono pitanje; no mimo mene je prošao, klimnuo glavom i samo rekao da nisam pogodan, pošto nosim naočare. Otišao sam tamo još jedanput, naravno bez naočara; stajao sam namršten i trudio se da svoj izgled načinim oštrijim od noža, ali član opštinskog odbora ponovo prođe pored mene i osmehnu se: poznao me je. Najgore je bilo to što moje odelo beše potpuno iznošeno i nisam se više mogao javljati ljudima u pristojnom obliku i tražiti mesto.

Kako sam se lagano, ravnomerno i neizbežno spuštao sa stepena na stepen! Na kraju krajeva, ostao sam, zama-
lo, samo u onom u čemu me je mati rodila; nisam imao čak ni češlja, nisam imao ni jedne jedine knjige koju bih mogao čitati, kada bi mi bilo odveć teško na duši. Celoga leta ja sam mnogo vremena provodio na grobljima i dvorskome parku, gde sam sedeo i sastavljao članke za novine, stubac za stupcem, o najraznovrsnijim temama, o svemu što je mogla poroditi moja ćudljiva mašta i moj nemirni mozak. Iz očajanja često sam birao teme savršeno tuđe za mene, koje bi me stale ogromnoga napora i mnogo vremena, i koje zatim nigde nisu primane za štampanje. Čim bi jedan članak bio završen, ja bih odmah počinjao drugi; i odbijanja urednička nisu uvek dejstvovala na me tako mučno; neprestano sam uveravao samoga sebe da ću bilo kada postati srećan. I doista, dešavalo se, kad bi mi pošlo za rukom te bih sa radom dobro prošao, da dobijem pet franaka za članak na koji sam utrošio nekoliko časova posle ručka.

Ponovo odoh od prozora, priđoh umivaoniku i olako pokvasih vodom izlizana mesta na kolenima, ne bi li mi

pantalone bile crnje i malo novije. Potom, po navici, strpah u džep pisaljku i hartiju i izađoh iz sobe. Sidoh niza stepenice vrlo lagano, da ne bih na se obratio gazdaričinu pažnju: prošlo je već dva, tri dana kako je stigao rok plaćanju kirije, a ja je nisam imao čime platiti.

Beše devet časova. Šum fijakera i graja glasova ispunjavahu vazduh – to beše strašan jutarnji hor, s kojim su se mešali koraci prolaznika i puckaranje kočijaških bičeva. Ta graja i kretanje oboriše me odmah i poče mi bivati sve lepše i lepše u duši. U mislima ne imadoh ništa drugo do želje da se prošetam po čistom vazduhu. Šta se moglo dogoditi s mojim plućima na svežem vazduhu? Ja sam bio snažan, kao džin, i mogao sam kočiju jednim ramenom zaustaviti. Obuze me čudno, blaženo raspoloženje, mnoge ovlada neko svetlo osećanje radosne bezbrižnosti. Počeh pažljivo zagledati ljude koje sam sretao i mimo kojih sam prolazio, čitah oglase po zidovima, hvatah pogled bačen na me iz tramvajskih kola koja su prolazila pored mene, podavah se utisku svake sitnice, svake malene slučajnosti koja bi mi pala na put.

Kad bi samo bilo štogod da se pojede na ovako divnom danu! Utisak toga veseloga jutra sasvim me obuzeo, kao i neka neodgovorna radost, te stadoh pevati od sreće bez ikakvog osobitog uzroka. U jednoj mesarnici stajala je neka žena s kotaricom na ruci i kupovala kobasicu za ručak, baš kada mimo nje prođoh, ona me pogleda. Imala je samo jedan jedini prednji zub. Kako sam postao vrlo nervozan poslednjih dana, te je sve na me dejstvovalo, lice te žene proizvede odvratn utisak. Dugački, žuti zub činio mi se kao neki mali prst koji je štrčao iz usta, a njen pogled, koji je bacila na me, bio je još pun utisaka od kobasica. Ja odjednom izgubih apetit i osetih lupanje srca. Došavši na tržište, priđoh česmi i popih malo vode; podigoš glavu – časovnik na kuli Spasitelja pokazivao je deset.

Pođoh dalje ulicama, lutah bezbrižno, ne misleći ni o čemu, zastadoh na jednom uglu bez ikakve nade, skretoh u bočnu ulicu, mada tamo nisam imao nikakvoga posla; uopšte ne pokazivah nikakve volje, toga jutra nada mnom upravljajše neka tuđa sila, i ja sam bezbrižno išao napred i nazad usred ostalih srećnih ljudi, vazduh beše lak i prozračan i u duši mi beše vedro.

Za desetak minuta vremena preda mnom idaše neprestano neki hrom stranac. U jednoj ruci je imao zavežljaj i išao je radeći celim telom da bi se brže kretao. Video sam kako se zadihao od naprezanja i pade mi na pamet da bih ja mogao uzeti i poneti njegov zavežljaj. Ipak, ne pokušah da ga prestignem. U jednoj od gornjih ulica sretoh se sa Hansom Paulijem koji me pozdravi i žurno prođe. Kuda li je on tako hitao? Ni pomisli u meni ne beše da od njega zatražim u zajam jedan franak i čak sam se spremao da mu pri prvoj mogućnosti vratim pokrivač, koji sam od njega uzeo pre nekoliko nedelja. Samo da je da mi pođe malo bolje, ne bih tad nijednom čoveku bio obvezan za pokrivače. Da li da počnem danas kakav članak „O zločinu u budućnosti“ ili „O slobodi volje“, ili bilo šta nalik na to, štogod dostojno čitanja, štogod onako zašto bih mogao dobiti bar deset franaka... I pri pomisli na taj članak ja osetih najedanput neodoljivu želju da se prihvatim rada toga časa i pružim oduška mislima koje mi prepuniše mozak. Odlučih da potražim sebi zgodno mesto u dvorskome parku i da ne odahnem dok posao ne završim.

Ali, preda mnom na ulici još je neprestano geljao stari nemoćnik. Na kraju krajeva poče me razdraživati izgled tog nesrećnog čoveka, koji je sve vreme išao ispred mene. Njegovome putu, kako se činjaše, ne beše kraja; može biti da je on išao baš tamo kuda i ja – u takvom slučaju ja ću ga sve vreme imati pred očima. U mome uzbuđenju učini mi se da on na svakoj raskrsnici usporava korake, kao da

iščekuje da vidi u kome ću pravcu ja poći, posle čega bi visoko podizao svoj zavežljaj i išao dalje, naprežući svu snagu da ide preda mnom. Ja idem i gledam u to hromo stvorenje, i sve više i više me obuzima gnev prema njemu; ja osećam da on pomalo kvari moje dugino raspoloženje i u isto vreme udara otisak nakaznosti na ovo vedro, prekrasno jutro. On je ličio na velikog geljavog insekta, koji se uprkos svemu obreo na zemlji i hteo zavladati trotoarom za sebe sama. Kada dođosmo do vrha jednog brega, osetih da to ne mogu više podnositi, zastadoh pred nekim dućanom i počeh gledati u prozor, kako bih mu dao mogućnosti da ode dalje. Ali, kada kroz nekoliko minuta opet počeh koračati, hrom se opet obrete preda mnom – u stvari, on je stojao ne mičući se s mesta. Ne dajući sebi o tome računa, ja u besnilu učinih nekoliko brzih koraka, stigoh ga i metnuh mu ruku na rame.

On najedanput stade. Obojica pažljivo pogledasmo jedan drugoga.

– Jedan šiling za mleko! – reče on, najzad, nagnuvši glavu na stranu.

Nije nego! Ja se opipah po džepovima, pa rekoh:

– Za mleko, da. Hm... Novci se danas ne daju lako – a osim toga ja ne znam da li vam zbilja treba.

– Ja ništa nisam okusio od juče – reče starac – nemam ni parice i nisam još našao nikakav posao.

– Vi ste zanatlija?

– Da, ja sam krojač.

– Šta?

– Krojač. Uostalom, umem ja da šijem i cipele.

– To menja stvar. Pričekajte ovde za časak, doneću vam nešto novca, nekoliko para.

Brzo siđoh na Pilestridu – znao sam da tamo na drugome spratu stanuje jedan zelenaš; no do sada još nisam bio kod njega. Ušavši na vrata, brzo skidoh za sebe prsnik,

savih ga i metnuh pod mišku; zatim se popeh po stepenicama i zakucah na vrata dućanska. Nazvah boga i bacih prsnik na tezgju.

– Frank i po – reče zelenaš.

– Dobro, dobro, hvala – odgovorih. – Da mi on nije jevtin, ja se, naravno, ne bih rastajao sa njim.

On mi dade novac i priznanicu, i ja pođoh nazad. Pravo reći, to beše genijalna misao založiti prsnik; ostaće mi još novca za obilan doručak, a do doveče biće gotov moj članak „O zločinima u budućnosti“. Najedanput stadoh veselije gledati na život i požurih hromom, da se rastanem sa njim.

– Izvolite! – rekoh mu. – Vrlo mi je milo što ste se obratili pre svega meni.

Starac uze novce i izbulji oči ka meni. Zašto on tako pilji u mene? Učini mi se da s osobitom pažnjom posmatra kolena mojih pantalona i beše mi mrska njegova bestidnost. Zar taj nevaljalac misli da sam ja, u samoj stvari, takav bednik, kakav izgledam po spoljašnjosti? Zar nisam već počeo pisati članak od deset franaka? Uopšte, ja se nemam čega bojati za budućnost, ja imam u glavi bogate izvore. I šta se tiče toga savršeno tuđega čoveka što sam ja dao na čaj koji šiling ovoga divnog, vedrog dana? Pažljiv pogled toga čoveka razdraživao me je i ja odlučih očitati mu lekciju pre no što se rastanem s njim. Slegoh ramenima i rekoh:

– Prijatelju, vi imate vrlo rđavu naviku da buljite oči u kolena čoveka koji vam je dao šiling.

On zabaci glavu i nasloni se uza zid, gledajući me otvorenih usta. U njegovom prosjačkome mozgu micala se neka misao; on je, jamačno, mislio da ja hoću nekako da ga navedem na zlo, i pruži mi novce.

Ja lupih nogom o zemlju i, izgrdivši ga, zapovedih mu da novac zadrži. Da ne misli on možda da ga i ja navodim